Charter Energiedelen Energie Samen

Datum: Vastgesteld door Algemene Ledenvergadering op 19 juni 2026
Versie: 1.1

Toelichting bij het Charter Energiedelen

Voor u ligt het Charter Energiedelen, zoals ontwikkeld binnen het project Local4Local en voorgesteld als een algemeen geldend charter van Energie Samen. Met deze oplegger worden de context en reikwijdte van het charter nader toegelicht.

Dit charter is voortgekomen uit de praktijkervaringen van energiegemeenschappen die binnen Local4Local hebben samengewerkt aan het ontwikkelen van een nieuw, rechtvaardig en lokaal georiënteerd model voor energiedelen.

De daarin vastgelegde principes en werkwijzen hebben zich in de praktijk bewezen als een solide basis voor de wijze waarop (1) energiegemeenschappen op dit gebied kunnen samenwerken (2) energiegemeenschappen en deelnemers die energiedelen binnen die energiegemeenschappen op een transparante manier elkaar over en weer informeren en (3) afspraken gemaakt kunnen worden waarmee een eerlijke toegang tot lokaal opgewekte energie wordt gerealiseerd.

Door vaststelling van dit charter committeren leden zich aan de daarin opgenomen principes, waaronder transparantie, kostprijs+ als uitgangspunt, democratische besluitvorming, solidariteit tussen energiegemeenschappen en het waarborgen van toegang tot energie als basisbehoefte. Het charter fungeert daarmee als instrument voor zelfregulering binnen de sector en draagt bij aan het vertrouwen in en de verdere ontwikkeling van energiegemeenschappen.

De charter is opgesteld conform de 8 ontwerpprincipes[1] van Elinor Ostrom. Haar boek ‘Governing de Commons’, waar ze de Nobelprijs voor Economie voor heeft ontvangen, is richtinggevend voor hoe gemeenschappelijke goederen (common goods) worden beheerd door gemeenschappen (commons). Energie Samen ziet energiebronnen als een gemeengoed waartoe iedereen toegang zou moeten hebben ongeacht of men het investeringskapitaal heeft om die toegang zelf te kopen. Met dit charter geven we net als Ostrom, algemeen richting aan hoe een energiegemeenschap die bezig is met de activiteit energiedelen, haar organisatie inricht en de toegang tot energie (als een gemeenschappelijk goed) eerlijk en rechtvaardig organiseert.

Tegelijkertijd blijft er ruimte voor lokale invulling en autonomie van individuele energiegemeenschappen, binnen de kaders van dit charter. Het charter vormt daarmee geen beperking, maar een

---

[1] **Duidelijke grenzen:** De gemeenschappelijke middelen (de 'commons') en de gebruikersgroep moeten duidelijk afgebakend zijn, zodat duidelijk is wie wel en niet toegang heeft.
Regels afgestemd op lokale omstandigheden: De regels voor het gebruik van hulpbronnen moeten passen bij de lokale sociale en ecologische context.
Collectieve keuzeregelingen: Deelnemers die het meest worden beïnvloed door de regels, moeten kunnen meebeslissen over de aanpassing ervan.
Monitoring: Er moet een systeem zijn waarbij de gebruikers zelf het gedrag van anderen monitoren, of monitors aanstellen die verantwoording schuldig zijn aan de groep.
Geleidelijke sancties: Gebruikers die de regels overtreden, krijgen boetes of sancties die stapsgewijs toenemen, wat samenwerking bevordert en wrok voorkomt.
Toegankelijke conflictresolutie: Leden moeten snel en goedkoop toegang hebben tot mechanismen om conflicten op te lossen.
Zelfbestuur erkend door autoriteiten: Hogere overheden moeten de rechten van de gemeenschap om eigen regels te maken en handhaven, respecteren.
Gelaagde organisatie (Nested Enterprises): Bij grotere commons zijn de regels en het toezicht georganiseerd in meerdere lagen, van lokaal tot regionaal.

gemeenschappelijke basis die samenwerking versterkt en de collectieve positie van energiegemeenschappen in de energiemarkt versterkt.

Met de inwerkingtreding van de nieuwe Energiewet, waarin energiedelen als activiteit wordt erkend en gereguleerd, ontstaat behoefte aan een heldere, sectorbrede invulling van hoe energiegemeenschappen deze activiteit op een verantwoorde en coöperatieve wijze vormgeven. Dit charter voorziet in die behoefte.

Voorstel

Het bestuur van Energie Samen stelt voor om dit charter met goedkeuring van de Raad van Commissarissen vast te stellen als een algemeen charter van de coöperatie. Daarmee krijgt het de status van een gedragscode voor de sector van energiegemeenschappen die actief zijn op het gebied van energiedelen. Het charter geeft richting aan de wijze waarop leden van Energie Samen invulling geven aan hun activiteiten, onderlinge samenwerking en relatie tot leden en partners op het gebied van energiedelen.

De juridische basis voor dit charter is gelegen in artikel 37.3 van de statuten van Energie Samen, waarin is bepaald dat de Algemene Vergadering op voorstel van het bestuur en met goedkeuring van de Raad van Commissarisen charters kan vaststellen. Deze charters functioneren als gedragscode voor alle leden. Deze charter richt zich specifiek op de activiteit energiedelen en geldt derhalve voor alle leden van Energie Samen die actief zijn of actief worden op het gebied van energiedelen, zoals gedefinieerd in de Energiewet. Leden die zich niet bezighouden met energiedelen zijn in de basis ook gehouden aan dit charter (omdat deze van toepassing is op alle leden), maar zullen hier in de praktijk niet mee te maken hebben.

In het huishoudelijk reglement is opgenomen dat leden naast de lidmaatschapsovereenkomst ook de charters ondertekenen. Het niet opvolgen van deze charters kan – in het uiterste geval - leiden tot de disciplinaire maatregel dat het lidmaatchap wordt ontzegd. We vragen aan de leden die actief zijn op het gebied van energiedelen (of van plan zijn om daar actief in te worden), om deze charter ook voor te leggen aan hun eigen leden zodat ook hun leden de basis en het kader waarbinnen deze activiteit plaatsvindt begrijpen en zich daaraan committeren.

Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat Energie Samen niet actief controleert of de charters worden nageleefd. Echter wanneer zich situaties voordoen waarin we als Energie Samen merken dat leden zich onmiskenbaar niet houden aan de charter(s), behoudt Energie Samen zich het recht voor disciplinaire maatregelen te nemen zoals het ontzeggen van het lidmaatschap.

Wij verzoeken de Raad van Commissarissen om goedkeuring te verlenen aan dit charter en de Algemene Ledenvergadering om in te stemmen met de vaststelling van dit charter als algemeen charter van Energie Samen.

Charter

Preambule

Wij, de leden van coöperatie Energie Samen U.A. (hierna 'Energie Samen') zijn democratische energiegemeenschappen, in de Energiewet 2026 omschreven als *een juridische entiteit die ten behoeve van haar leden, vennoten of aandeelhouders activiteiten op de energiemarkt verricht en als hoofddoel heeft het bieden van milieuvoordelen of economische of sociale voordelen aan haar leden, vennoten of aandeelhouders of aan de plaatselijke gebieden waar ze werkzaam is, en niet is gericht op het maken van winst* (artikel 1.1).

Doel van dit charter

Wij werken aan een rechtvaardige en democratische energiemarkt, aan duurzame opwek en verbruik van energie, en aan het vergroten van leefbaarheid in de gebieden waar wij actief zijn. Dit vinden wij nodig omdat de bestaanszekerheid voor Nederlandse burgers en bedrijven anders in het gedrang komt. Dit gebeurde bijvoorbeeld in 2022; met name kwetsbare huishoudens werden zwaar geraakt als gevolg van de afhankelijkheid van onze energievoorziening van de internationale energiemarkt.

Wij stellen dit charter vast:

- om de zeggenschap over de energieproductie door de leden van energiegemeenschappen te borgen (zowel over de productie zelf als over de bijbehorende geldstromen),
- om de samenwerking tussen energiegemeenschappen te bevorderen,
- om de collectieve kracht van de energiegemeenschappen te versterken.

Als leden van Energie Samen hebben we besloten in een charter vast te leggen welke basisprincipes wij hanteren bij energiedelen binnen energiegemeenschappen en bij de samenwerking rond energiedelen tussen energiegemeenschappen.
Alle leden van Energie Samen accepteren dit charter en committeren zich aan de naleving ervan. Zo dient dit charter als een fundament voor een eerlijke en transparante samenwerking.

Energiedelen

Als energiegemeenschappen hebben we gezamenlijk besloten om te werken aan een nieuw model, waarin lokaal opgewekte stroom lokaal geleverd kan worden aan de leden van de energiegemeenschappen tegen een stabiele en eerlijke energieprijs en zo de afhankelijkheid van de internationale markt verminderd kan worden.

- Dit model noemen we energiedelen.
- Deze stabiele en eerlijke energieprijs noemen we 'kostprijs-plus'.

Welke uitgangspunten hanteren we bij energiedelen?

Energiedelen is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- energie als een basisbehoefte en collectief goed;
- duurzaam opgewekte energie gebaseerd op hernieuwbare bronnen;
- eigendom van productie;
- democratische zeggenschap;
- transparantie en eerlijkheid in prijs en proces;
- geen winst, wel met oog voor continuïteit van de energiegemeenschap;
- vergroting van lokale betrokkenheid.

Wat betekent dat concreet?

Bovenstaande uitgangspunten werken we hieronder uit op zes aspecten:

- **Toegang**: Wie hebben toegang tot energie en tot energiegemeenschappen?
- **Transparantie**: Hoe werken we transparant en welke basisregels leggen we onszelf op?
- **Samenwerking**: Hoe werken we samen met partijen die dit charter niet hebben ondertekend?
- **Prijs**: Wat bedoelen we met 'kostprijs-plus'?
- **Arbitrage**: Hoe gaan we om met meningsverschillen tussen energiegemeenschappen?
- **Data**: Hoe gaan we om met gegevens, software en diensten?

1. Toegang

Wie hebben toegang tot energie en tot energiegemeenschappen?

a) Alle leden binnen een energiegemeenschap hebben gelijke rechten op energie tegen kostprijs-plus.
b) Hoeveel energie een lid kan afnemen staat los van investeringen van het lid in de coöperatieve productie.
c) De energiegemeenschap verdeelt de beschikbare duurzame energie rechtvaardig onder haar leden met speciale aandacht voor kwetsbare huishoudens.
d) Binnen bovenstaande kaders bepalen energiegemeenschappen zelf de voorwaarden voor lidmaatschap en hun verdeelsleutel van de beschikbare energie. Na vaststelling in de algemene ledenvergadering van de energiegemeenschap wordt dit beleid openbaar gemaakt.
e) Energiegemeenschappen hanteren een laagdrempelig toegangsbeleid voor nieuwe leden; de contributie bedraagt maximaal de werkelijke kosten van het lidmaatschap, vastgesteld met een vergelijkbare methodiek als de kostprijs-plus voor energie.

2. Transparantie

Hoe werken we transparant en welke basisregels leggen we onszelf op?

a) De energiegemeenschap is transparant over de (reken)modellen, financiën en besluitvorming over de totstandkoming van hun energieprijs, zowel tegenover de leden als tegenover andere energiegemeenschappen die dit charter hebben geaccepteerd.
b) Energiegemeenschappen zijn solidair met elkaar, ze kunnen ook aan elkaar energie leveren tegen een onderling vastgestelde prijs. Die prijs wijkt mogelijk af van de prijs die de leden betalen.
c) Energiegemeenschappen die dit charter hebben geaccepteerd delen kennis rond energiedelen met elkaar en maken daarover ook afspraken met andere partners (overheden en marktpartijen).
d) Energiegemeenschappen monitoren bij energiedelen het energieverbruik van de leden. De leden weten wat die monitoring inhoudt en wat de doelen zijn: optimalisering van de balans tussen vraag en aanbod en onderlinge verdeling van energie tussen leden en energiegemeenschappen.
e) Energiegemeenschappen communiceren helder met hun leden en hun samenwerkingspartners over hoe en met wie ze energie delen en/of samenwerken.

3. Samenwerking

Hoe werken we samen met partijen die dit charter niet hebben ondertekend?

a) Energiegemeenschappen kunnen samenwerken met partners die dit charter niet hebben geaccepteerd. Daarbij geldt de voorwaarde dat de partners de afspraken uit dit charter respecteren. Dit is ter beoordeling door de energiegemeenschap zelf. Het is bijvoorbeeld denkbaar dat er met een partner afspraken worden gemaakt die vallen onder een geheimhoudingsovereenkomst. Het is dan de verantwoordelijkheid van de energiegemeenschap om te beoordelen of dit niet in conflict is met de afspraken over transparantie uit dit charter.
b) Energiegemeenschappen communiceren helder met hun samenwerkingspartners over hoe en met wie ze energie delen en/of samenwerken (ongeacht of de samenwerkingspartner dit charter wel of niet heeft geaccepteerd).

4. Prijs

Wat bedoelen we met ‘kostprijs-plus’?

a) De kostprijs-plus is de prijs die bij energiedelen betaald wordt voor de energie. De prijs is opgebouwd uit onder andere:
    - alle kosten voor het opwekken van de energie gebaseerd op uniforme principes,
    - minus subsidies en overige bijkomende inkomsten,

- plus bijkomende bedragen, zoals voor beheer, reservering voor continuïteit van de gemeenschap, toekomstige ontwikkelingen, de vergoeding voor participanten (investeerders), vergoedingen aan omgeving.

b) Energiegemeenschappen bepalen zelf hun eigen kostprijs-plus. De berekening van deze kostprijs-plus is transparant, zoals hierboven al aangegeven.

c) Zowel de manier waarop de kostprijs-plus tot stand komt, welk orgaan binnen de energiegemeenschap besluit over de kostprijs-plus en het besluitvormingsproces van dit besluit wordt vastgesteld in de algemene ledenvergadering van de energiegemeenschap.

d) Energiegemeenschappen houden zich aan de nog gezamenlijk vast te stellen regels voor verantwoording[2]. Die regels maken de totstandkoming van de kostprijs-plus inzichtelijk en controleerbaar voor de leden. Bovendien maken deze regels de kostprijzen van energiegemeenschappen vergelijkbaar. Zo kunnen energiegemeenschappen van elkaar leren. Dit leidt naar verwachting tot lagere gemiddelde kostprijzen.

5. Arbitrage

Hoe gaan we om met meningsverschillen tussen energiegemeenschappen?

a) Energiegemeenschappen die het charter accepteren, stemmen in met arbitrage in geval van onderlinge onenigheid. Energie Samen stelt een hiervoor een arbitragecommissie in.

b) Energiegemeenschappen committeren zich aan de uitkomsten van de arbitragecommissie. De arbitrage is vanzelfsprekend in overeenstemming met de Nederlandse wetgeving. Dit betekent onder andere dat de uitkomst niet mag conflicteren met de statuten van de betreffende energiegemeenschappen, en dat de gang naar de rechter niet belemmerd mag worden als een geschil onder het reguliere zakelijke recht valt (zoals wanbetaling).

c) Verdere regels voor de arbitragecommissies worden vastgelegd in reglementen. Hiervoor wordt een concept opgesteld door het bestuur van Energie Samen dat na goedkeuring door de raad van commissarissen wordt voorgelegd en vastgesteld door de algemene ledenvergadering van Energie Samen.

d) De toegang tot deze arbitragecommissies is laagdrempelig en tegen minimale kosten.

6. Data

Hoe gebruiken we gegevens, software en diensten?

a) De eigenaar van de aansluiting waar de meter is geplaatst heeft zeggenschap over zijn of haar gegevens. De eigenaar kan gegevens delen met de energiegemeenschap via een

[2] *Denk hierbij aan een standaardformat waarin de verschillende onderdelen van de berekening worden benoemd. Deze standaard regels voor verantwoording worden opgesteld door Energie Samen en worden goedgekeurd door de leden van Energie Samen..*

verwerkersovereenkomst. Daarin staat beschreven welke gegevens gedeeld worden, en voor welk doel. Misbruik[3] van gegevens is niet toegestaan.

b) Binnen de energiegemeenschappen ontwikkelde algoritmes en systemen zijn onder een opensource-licentie beschikbaar voor andere energiegemeenschappen.

c) Diensten die samen met energiegemeenschappen ontwikkeld zijn worden beschikbaar gesteld aan andere energiegemeenschappen. De kosten hiervoor worden vastgesteld met een vergelijkbare methodiek als de kostprijs-plus voor energie.

7. Wijziging

Hoe wordt dit charter vastgesteld, gewijzigd of nietig verklaard?

a) Dit charter is in concept opgesteld door het bestuur van Energie Samen, de landelijke koepel van en voor lokale energiegemeenschappen, na goedkeuring door de raad van commissarissen voorgelegd aan de algemene ledenvergadering van Energie Samen en (met een gewone meerderheid) vastgesteld op 19 juni 2026.

b) Voor aanpassingen (of nietigverklaring) geldt dezelfde procedure, maar bovendien kunnen naast het bestuur ook leden een concept-voorstel tot aanpassing inbrengen. Zo'n concept moet worden ingebracht door tenminste tien leden in de algemene leden vergadering na advies op het voorstel door de raad van commissarissen.

[3] Misbruik zien we hier ruim, maar omvat in ieder geval het gebruik buiten de toegestane doelen uit de verwerkersovereenkomst, bijvoorbeeld commercieel gewin voor anderen dan de eigenaar.